

---

3. PŘEROZDĚLOVACÍ POLITIKA

Obsah

3.1. Přerozdělovací politika

3.2. Příjmy domácnosti v ČR

3.3. Měření nerovnosti

3.4. Hospodářsko-politické implikace

3.1. Přerozdělovací politika

„Každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb“ (K. Marx)

„Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější“ (G. Orwell)

„Každý vyhrál a musí dostat cenu“ (Dodo)

Rozdělování a přerozdělování

V tržních ekonomikách dochází k nerovnoměrnému rozložení důchodů mezi jednotlivci. Tyto rozdíly v důchodech mezi jednotlivci mají příčinu v rozdílném bohatství domácností (rozdíly ve vlastnictví půdy a kapitálu) a v rozdílu ve mzdách (rozdílná hodnota lidského kapitálu).

Rozdíly ve vybavení jednotlivců fyzickým a lidským kapitálem tak způsobují jejich důchodovou nerovnost. Původní rozdělení důchodů ve společnosti je tak kombinací vlivů, které jednotlivec nemůže ovlivnit (dědictví, rodinný původ,) a faktorů, které může ovlivnit (vlastní úsilí, snaha o sebevzdělávání).

Přerozdělovací (redistribuční) politika se pak snaží změnit toto původní rozdělení důchodů. Její existence v rámci hospodářské politiky je ospravedlnována následujícími argumenty:

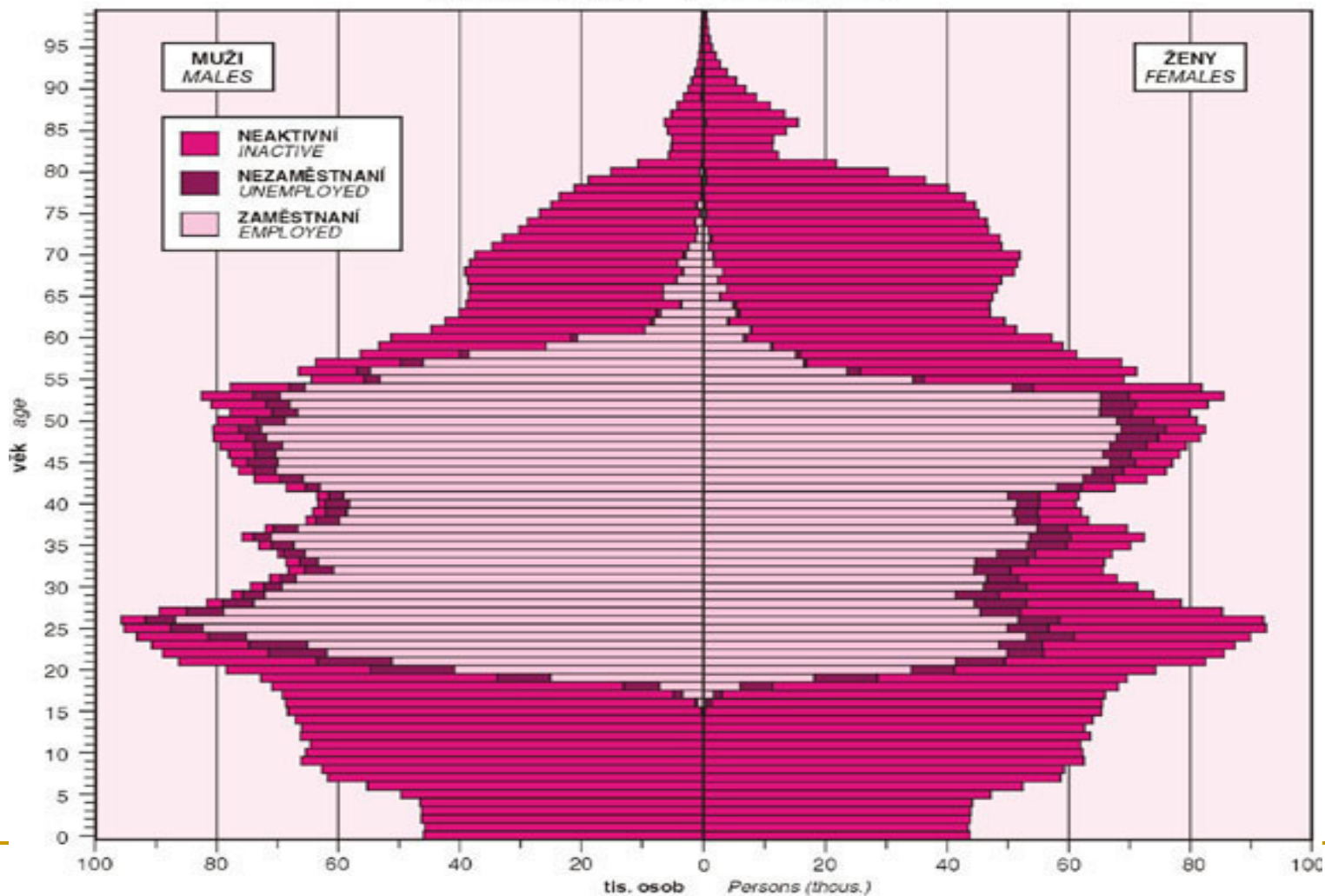
- „nespravedlivé“ výchozí rozložení důchodů“
- „nedostatečné“ celkové příjmy některých domácností
- ochrana proti poklesu příjmu v důsledku nemoci, invalidity, stáří, rodičovství, nezaměstnanosti....

Rozdělení příjmů a přerozdělovací politika

- Původní rozdělení příjmů → Státní přerozdělovací politika → Soukromá přerozdělovací politika
- Ideologie a etika přerozdělování:
  - a) mám se rozdělit?
  - b) dobrovolně nebo povinně?
- Jednotlivec x Domácnost x Rodina
x Komunita x Zaměstnavatel x Stát
- Trade off mezi státním a soukromým přerozdělováním
- Spravedlnost; etika; solidarita → posun za rámec čistě ekonomického „pareto“ přístupu

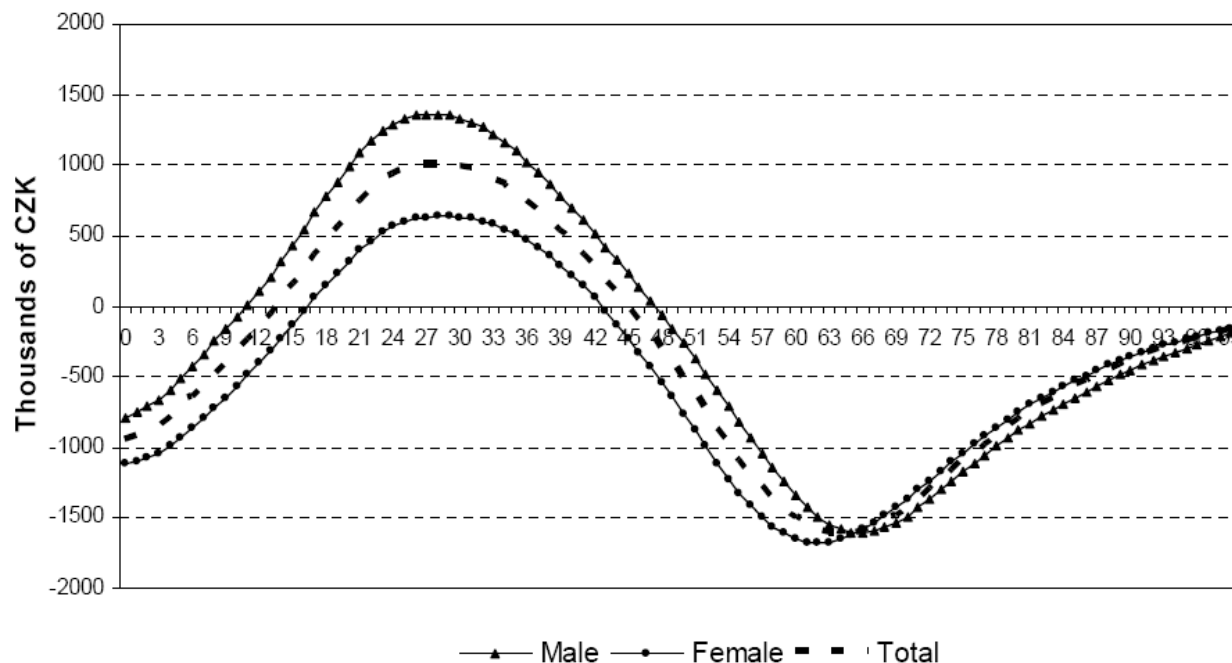
Mezigenerační přerozdělování (veřejné + soukromé)

EKONOMICKÁ SKLADBA OBYVATELSTVA PODLE VEKU
ACTIVITY STATUS OF POPULATION BY AGE
4. ČTVRTLETÍ 2000 4th QUARTER 2000

Mezigenerační přerozdělování - veřejné

Figure 1: Generational Accounts of Current Generations by Gender (2004, thousand CZK)

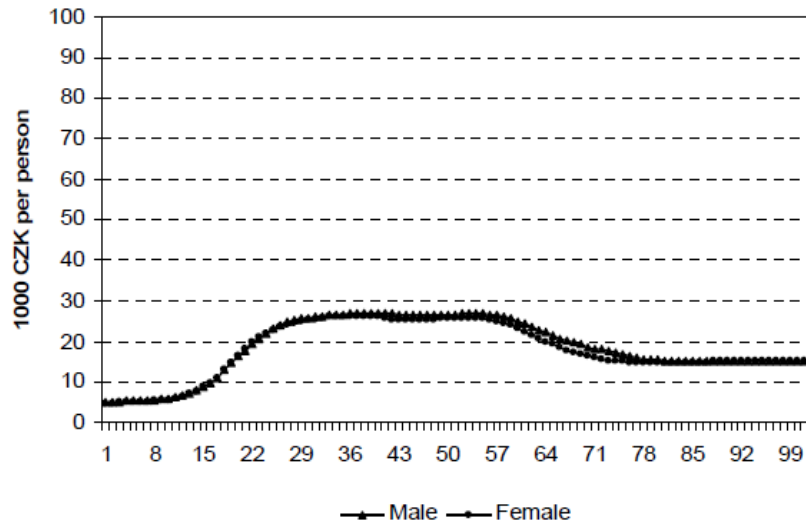
K. Dybczak: Generational Accounts in the CR

http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/en/research/research_publications/cnb_wp/download/cnbwp_2006_02.pdf

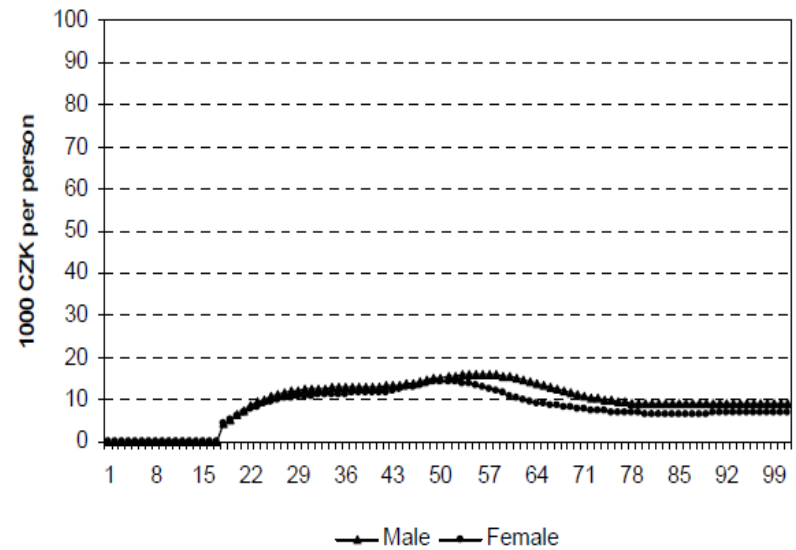
Daně

Zdroj: Dybczak (2006)

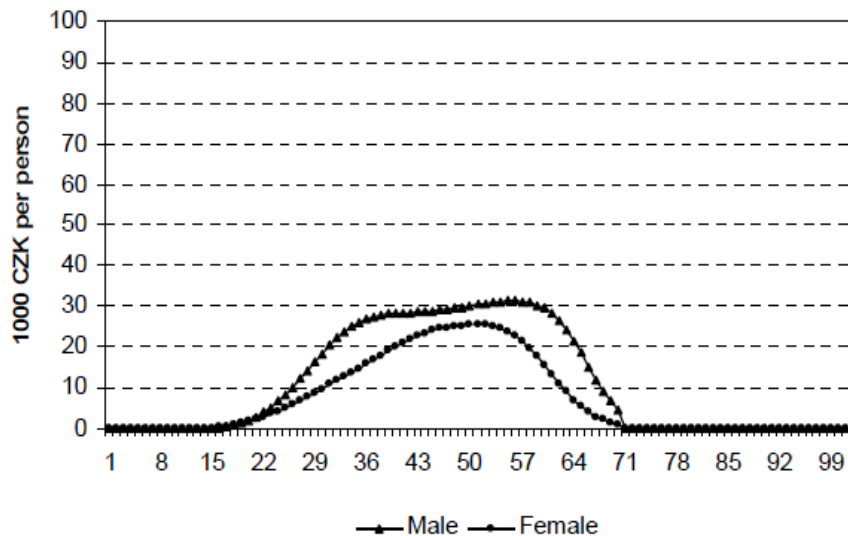
VAT

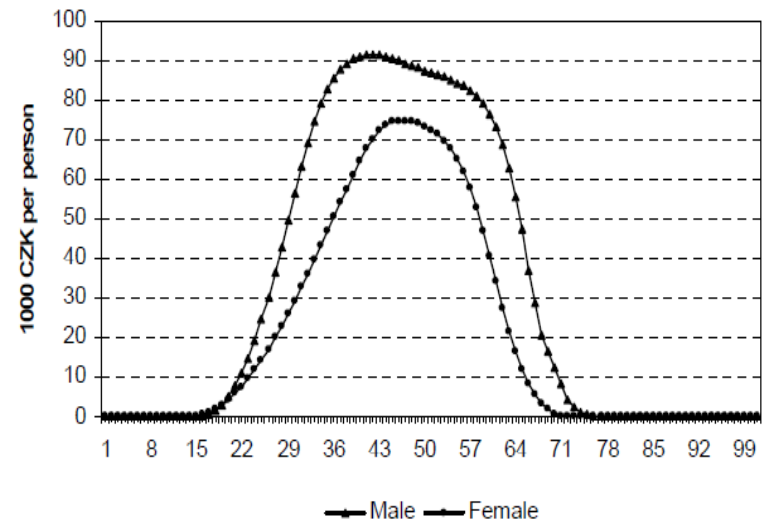
EXCISES

PERSONAL INCOME TAX

SOCIAL SECURITY CONTRIBUTIONS

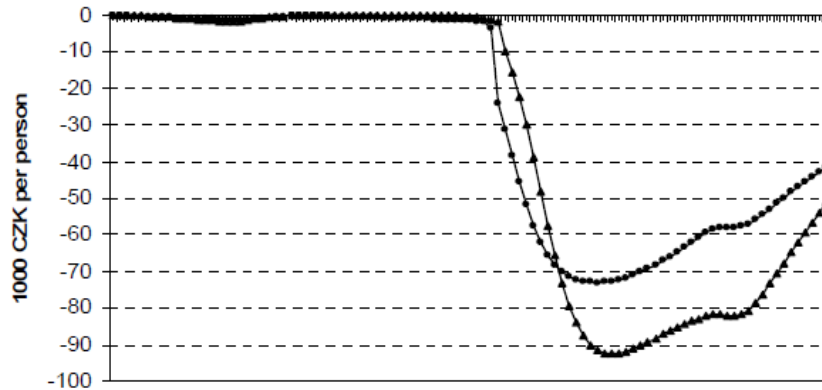

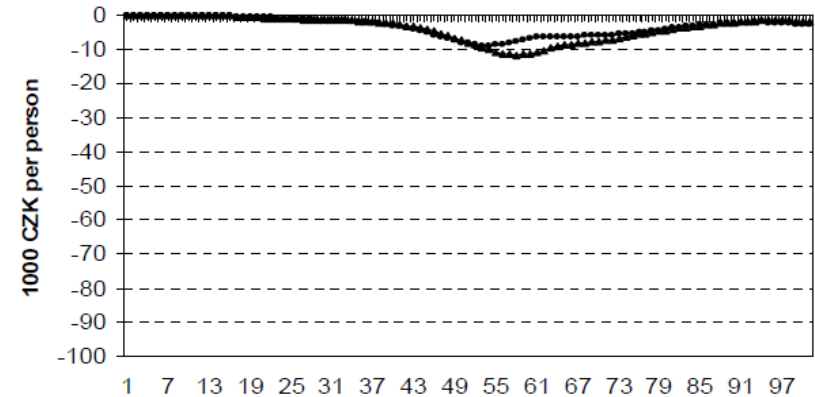
Dávky

Zdroj: Dybczak (2006)

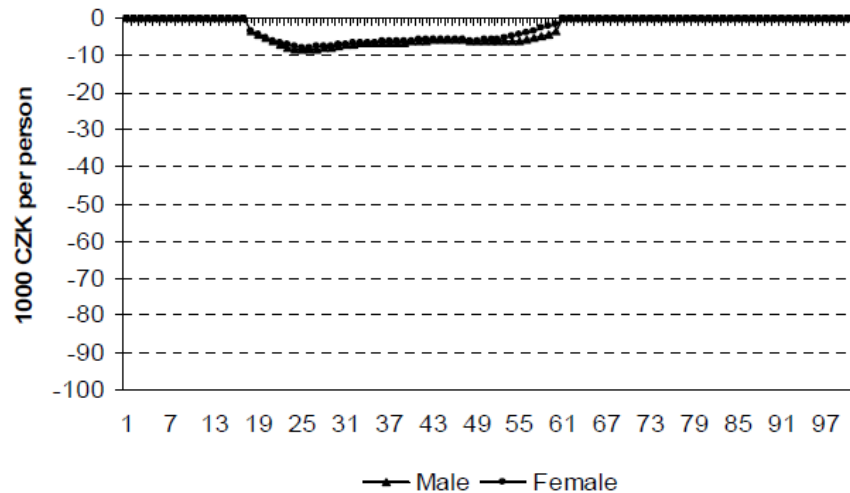
OLD-AGE PENSION

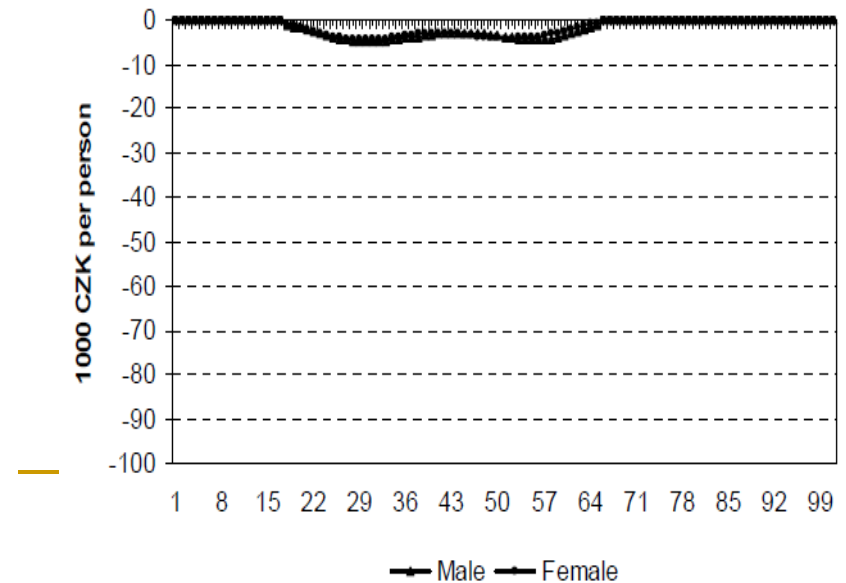
DISABILITY PENSION

UNEMPLOYMENT BENEFITS

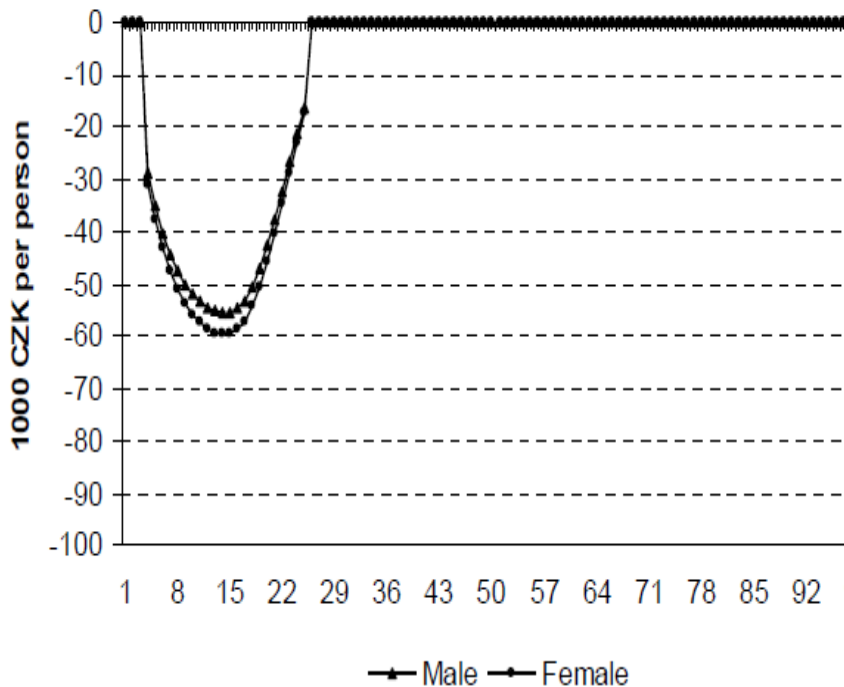

SICK BENEFITS

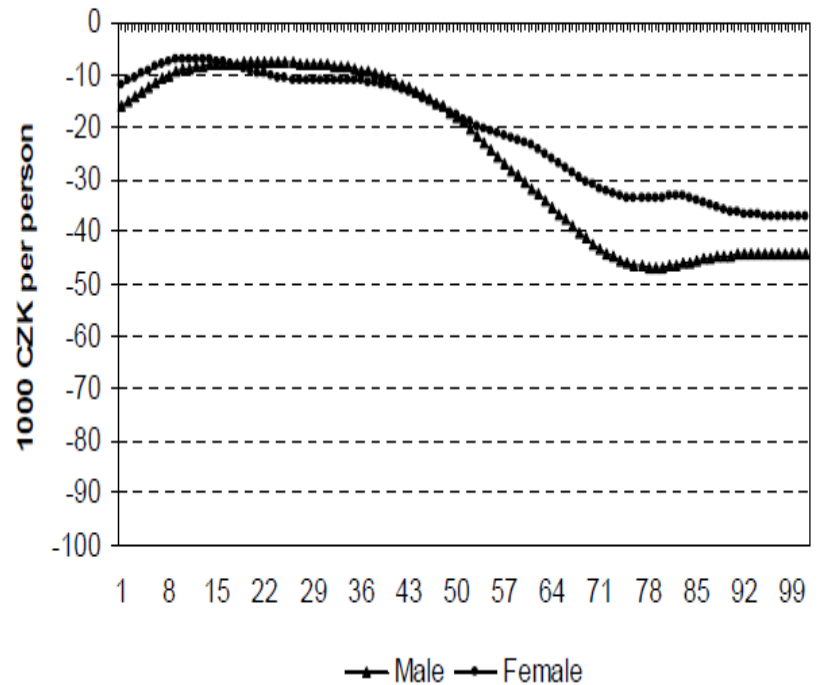

Školství a zdravotnictví

EDUCATION EXPENDITURES

HEALTH EXPENDITURES

Stát blahobytu

Dva základní typy sociální politiky:

1) Peněžní transfery

- příspěvkové (důchody, nemocenská, nezaměstnanost)
- nepříspěvkové (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek; sociální příplatek; příspěvek na bydlení; pěstounská péče; porodné; pohřebné; hmotná nouze)

2) Veřejné služby = (zdravotnictví; školství)

Z mnoha funkcí státu blahobytu, dvě jsou obzvláště významné:

- *jako skupina institucí, které poskytují ochranu před chudobou, přerozdělování příjmů a bohatství a redukci sociálního vyloučení (Robin Hood function)*
- *jako skupina institucí, které poskytují pojištění a nabízí mechanismus pro přerozdělování v průběhu životního cyklu (Piggy bank function)“*

3.2. Příjmy domácností

Disponibilní důchod domácností ČR (2008)

Běžné příjmy = 2.898 mld. CZK

- Náhrady zaměstnancům...1.596
- OSVČ.....514
- Důchody z vlastnictví.....165
- Sociální dávky.....489
- Ostatní transfery.....134

Běžné výdaje = 950 mld. CZK

- Sociální a zdravotní pojištění.....631
- Daně z příjmu a majetku.....145
- Transfery.....174

Disponibilní důchod = 1.948 mld. CZK

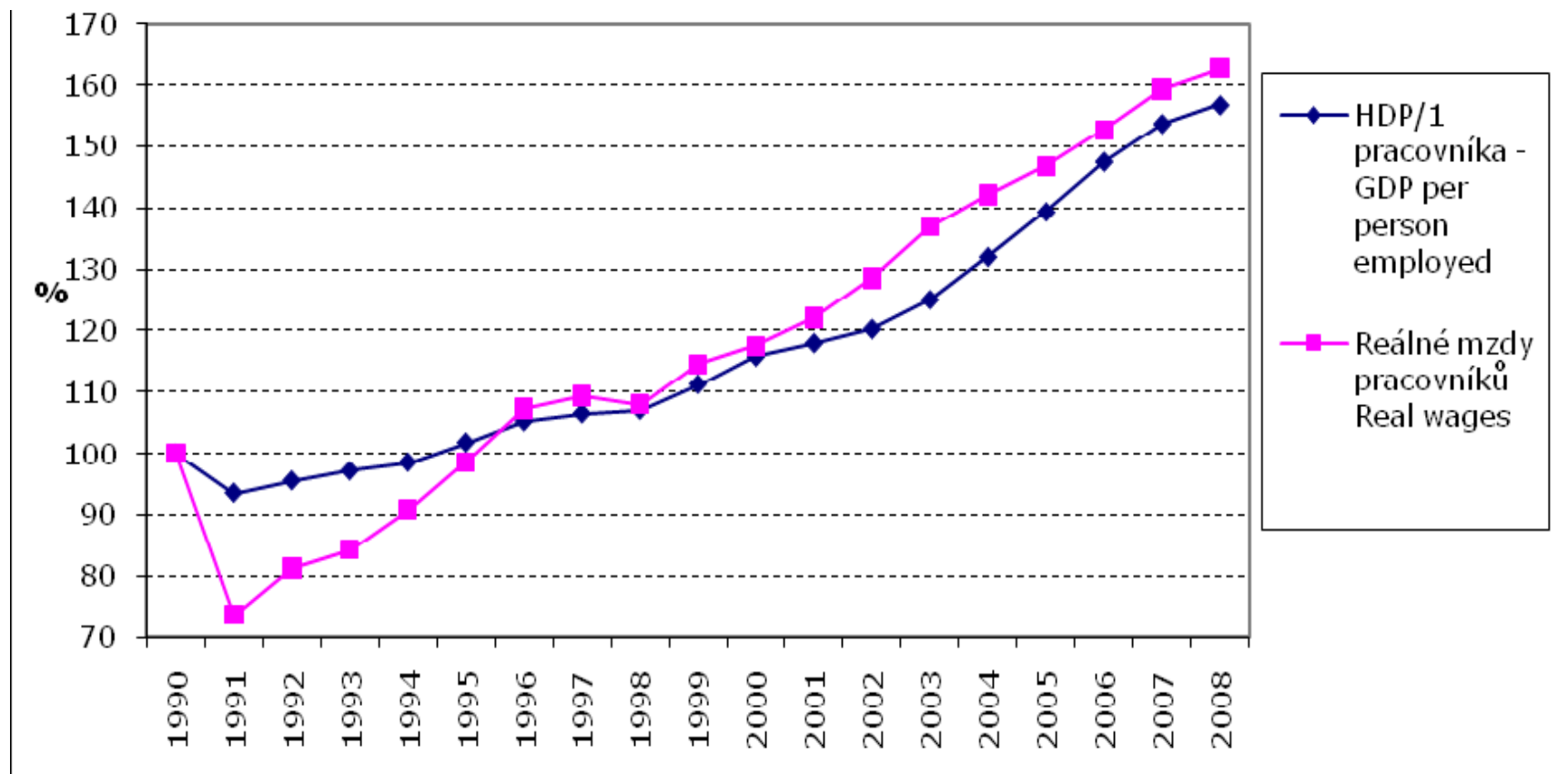
- Spotřeba.....1.812 mld
- Úspory..... 161 mld.

Příjmy domácností podle sociálních skupin: ČR 2006; status podle hlavy domácnosti

	CELKEM	Zaměstnaní.	OSVČ	Důchodci	Nezaměstnaní	Ostatní
Domácnosti (počet; tis.)	4.028	2.007	502	1.281	192	46
Členové (počet tis.)	10.161	5.698	1.590	2.254	518	101
Hrubé peněžní příjmy (tis na hlavu)	132	144	156	103	61	65
Čisté peněžní příjmy (tis na hlavu)	109	113	128	99	57	63

Vývoj produktivity práce a reálných mezd

(indexy 1990=100) – stálé ceny

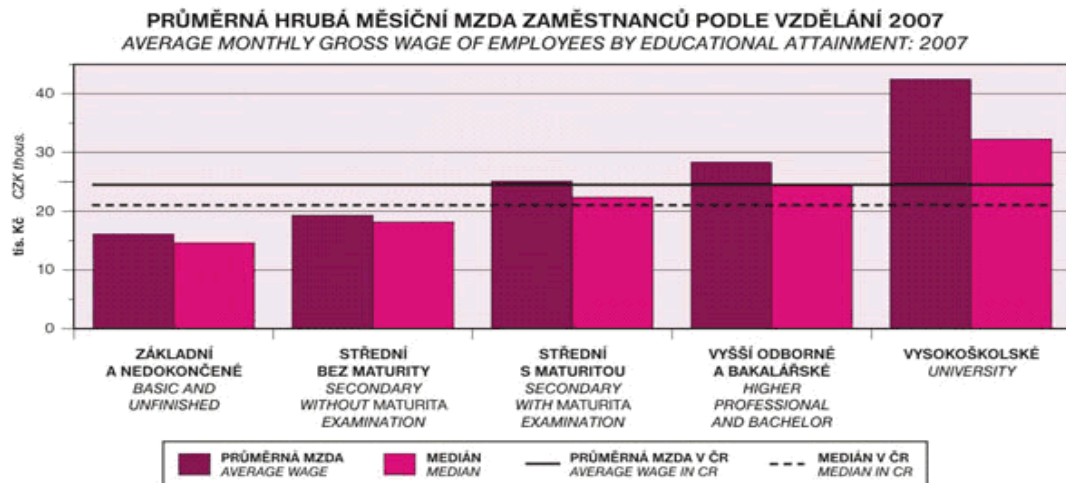
Zdroj: ČSÚ

Determinace mezd

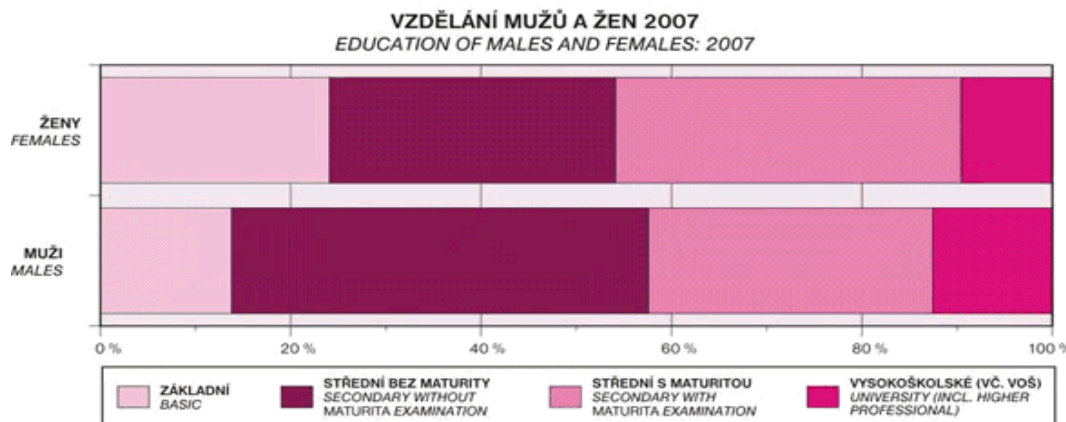
- **Kompenzující rozdíly ve mzdách** = rozdíl ve výši mezd vyplývající z vyrovnávání nepeněžních charakteristik různých profesí
- **Rozdílná hodnota lidského kapitálu** = (lidský kapitál představuje akumulaci investic do pracovní síly) je určovaná především rostoucí hodnotou kvalifikace; vzdělání se vyplácí
- **Talent, úsilí, náhoda**; jaký je poměr?

- **Srovnatelná hodnota** = doktrína, podle níž by povolání považovaná za srovnatelná měla být placena stejně.
- **Diskriminace** = diskriminace vzniká tehdy, pokud trh nabízí různé příležitosti podobným jedincům, kteří se liší pouze rasou, pohlavím věkem nebo jinými osobními vlastnostmi; diskriminace ze strany zaměstnavatelů a zákazníků

- **Alternativní pohled na vzdělání – signalizace schopností**; jaký je poměr získaných schopností a signalizace?
- **Ekonomie superhvězdy** = fenomén vítěz bere vše.

Rozložení mezd podle vzdělání

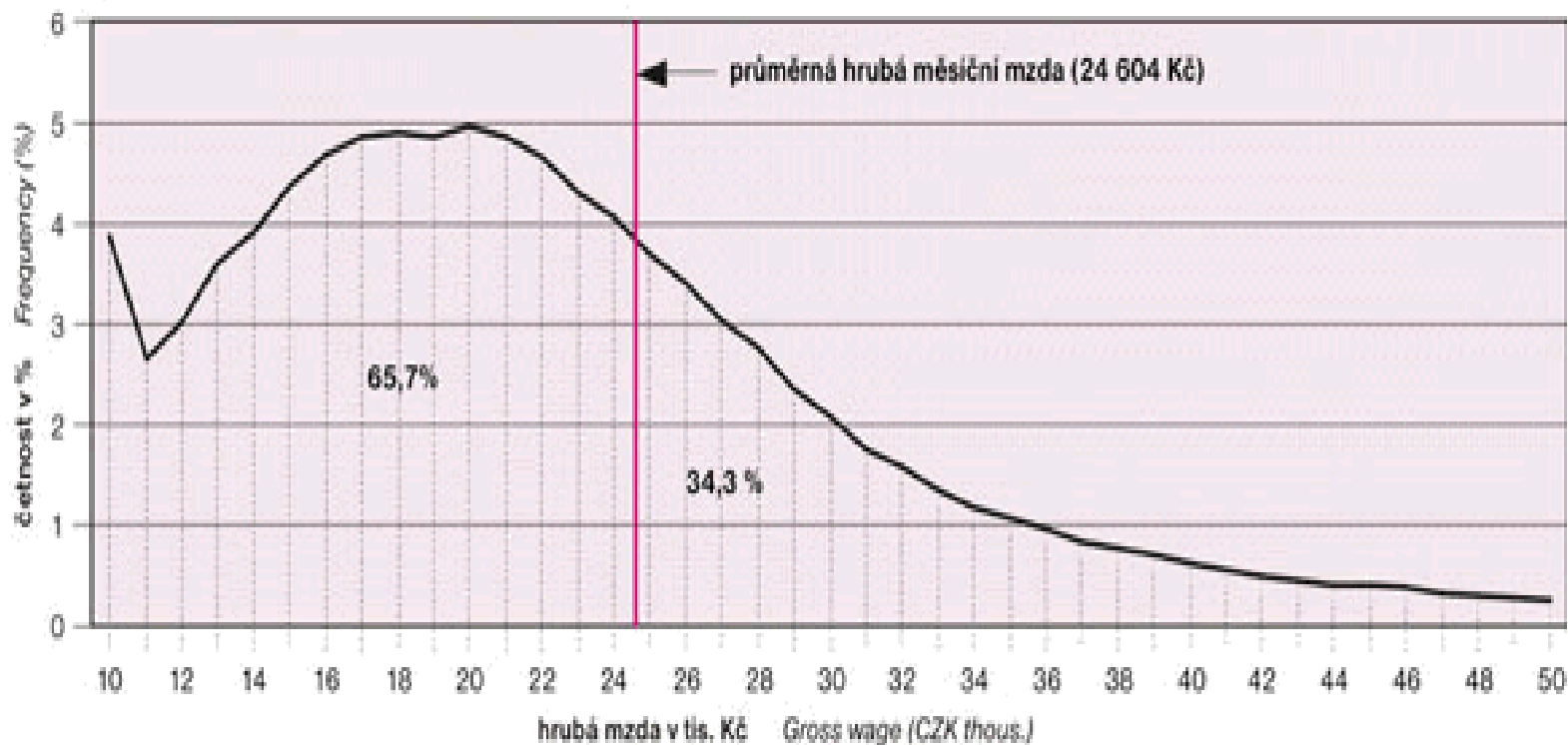

- 1) Je vzdělání klíčem k vyšším mzdám? → Není u nás již příliš VŠ?
- 2) Mělo by být zavedeno školné?
- 3) Je vzdělání příčinou mzdových rozdílů žen a mužů?

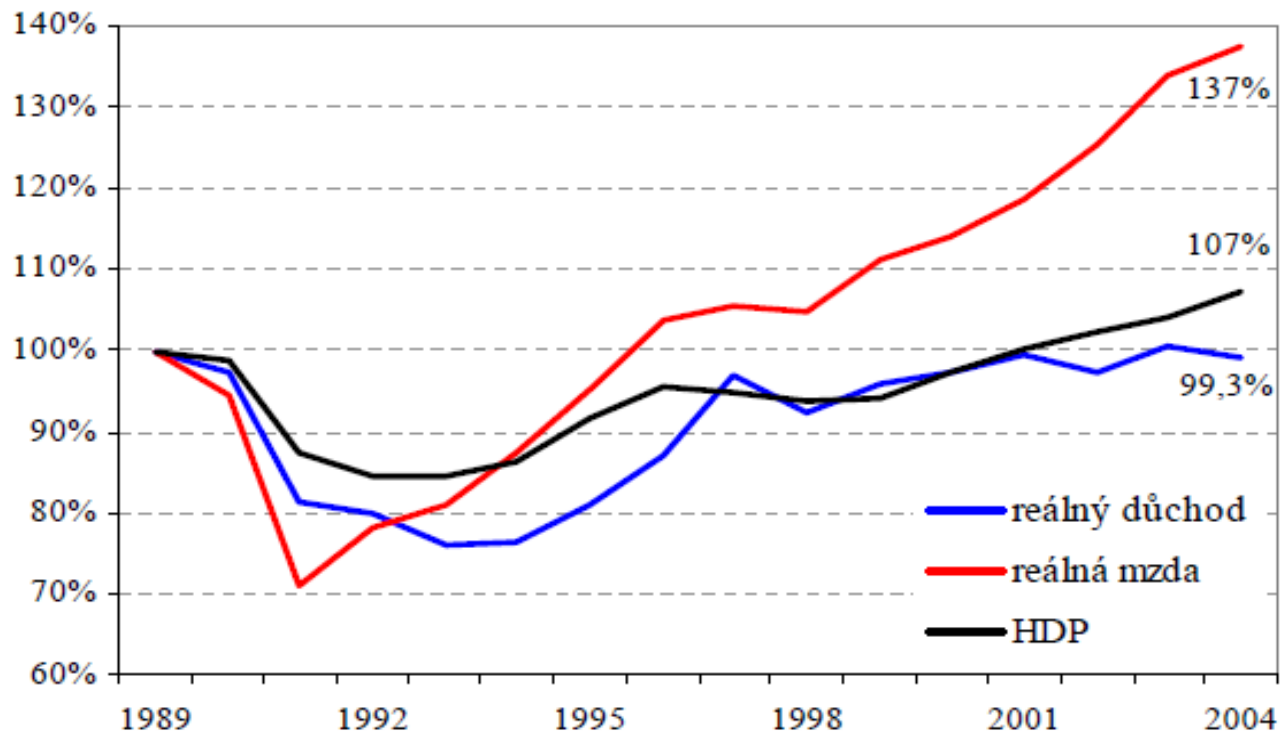

Rozložení mezd ČR

ROZDĚLENÍ MEZD ZAMĚSTNANCŮ 2007
DISTRIBUTION OF GROSS MONTHLY WAGES OF EMPLOYEES: 2007

ČR: Průměrná mzda/důchod 1989-2004

Pramen: ČSÚ; Výpočty: Patria Online

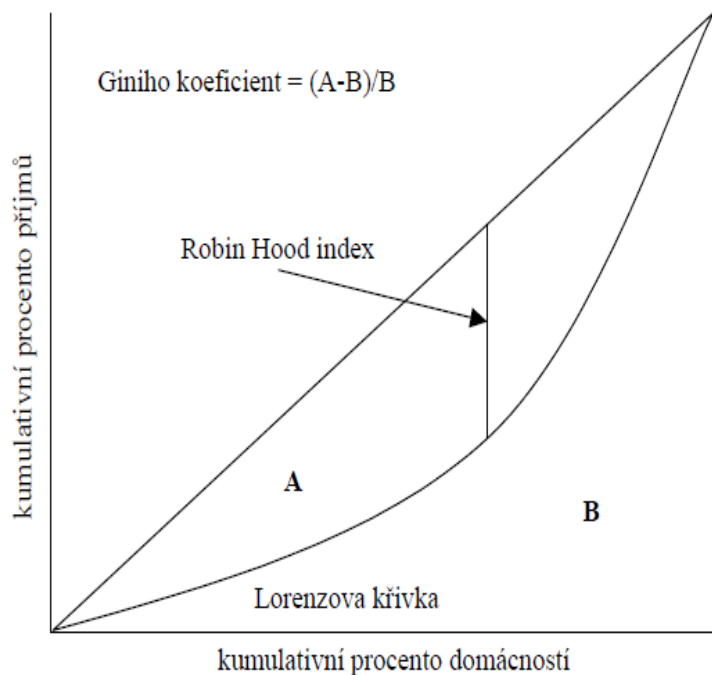

3.3. Měření nerovnosti

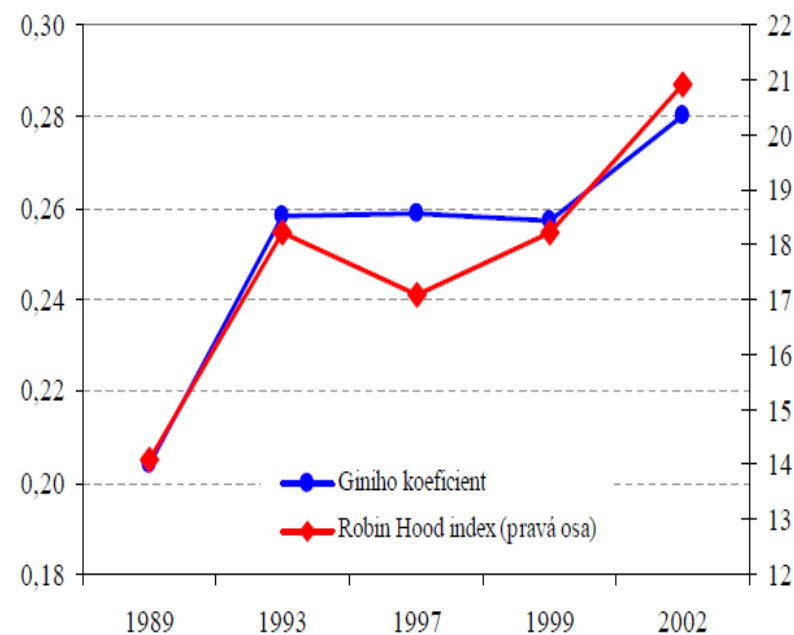

Způsoby měření nerovnosti

Obr. 1: Indikátory nerovnosti v distribuci příjmů

Obr.: Robin Hood index a Giniho koeficient v ČR

Zdroj: Večerník (2001), UNICEF, Patria Online (odhady pro rok 2002)

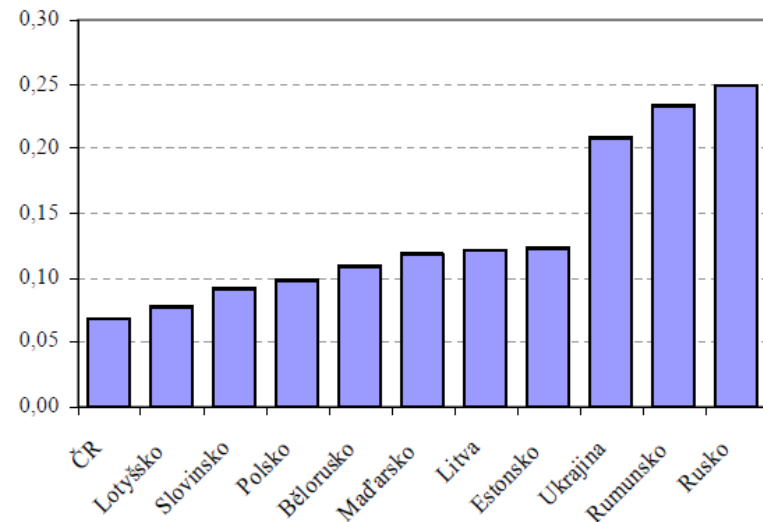
Gini koeficient

Tabulka: Gini koeficient

Švédsko	0,23
ČR	0,27
Německo	0,30
V. Británie	0,34
Polsko	0,37
USA	0,38
Portugalsko	0,42
Mexiko	0,47

Zdroj: OECD

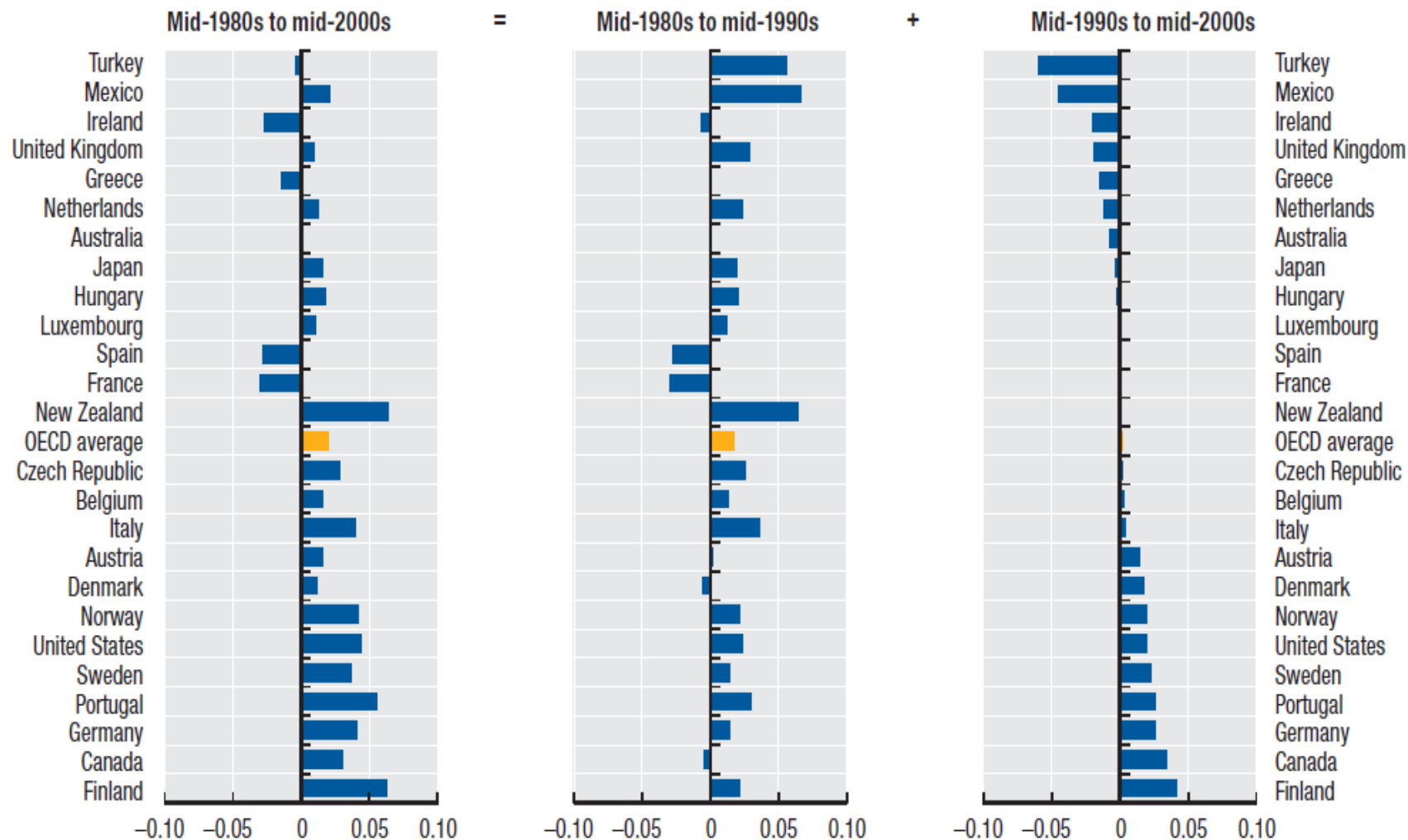
Obr. 3: Rozsah změn v distribuci příjmů ve střední a východní Evropě (změna Giniho koeficientu v období 1989-2001)

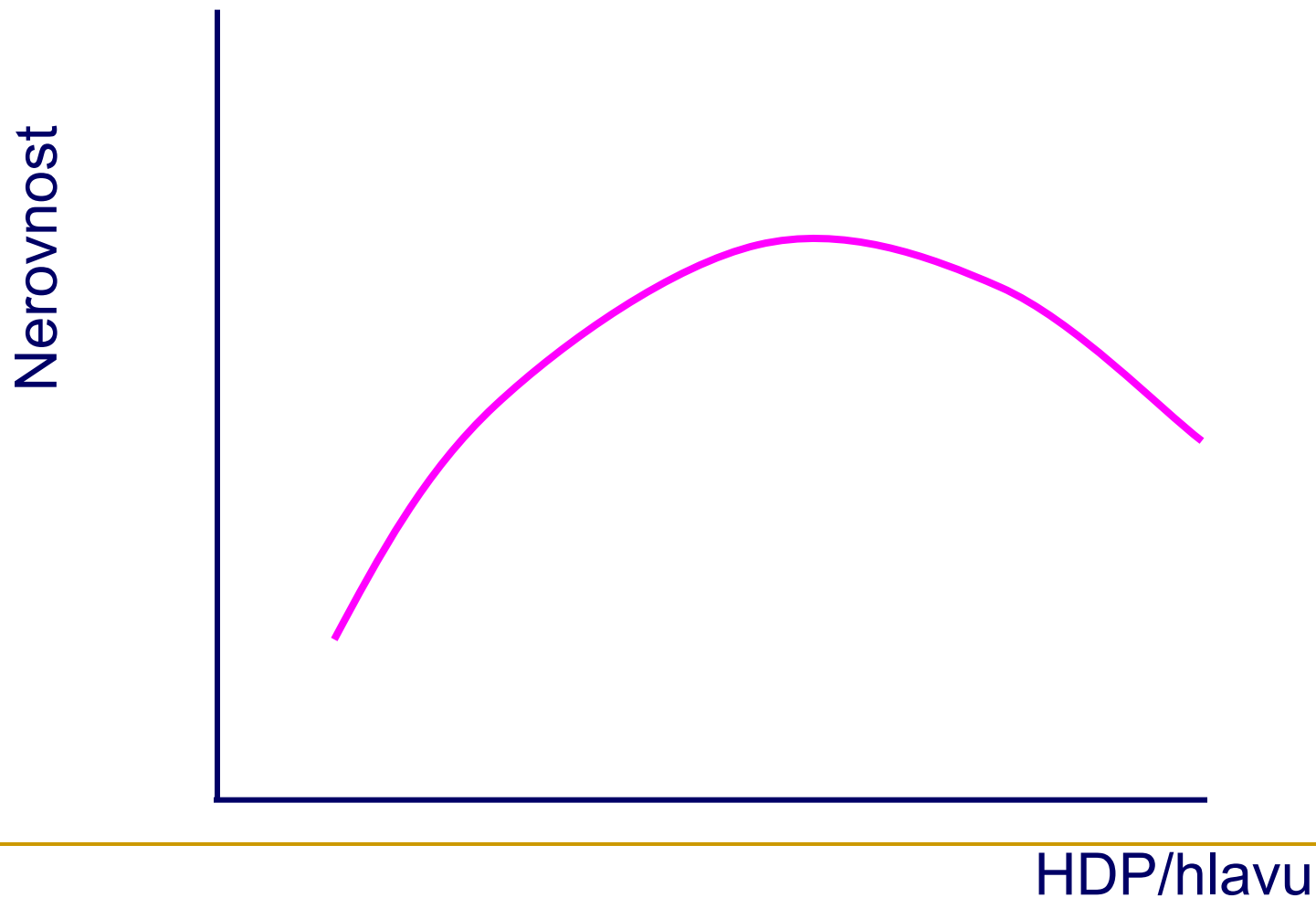
Zdroj: UNICEF (u Polska jde o rozdíl mezi roky 1989 a 1999, u Estonska o změnu v období 1989-2000)

Zdroj: Patria

Trendy v příjmové nerovnosti (% změny Gini)

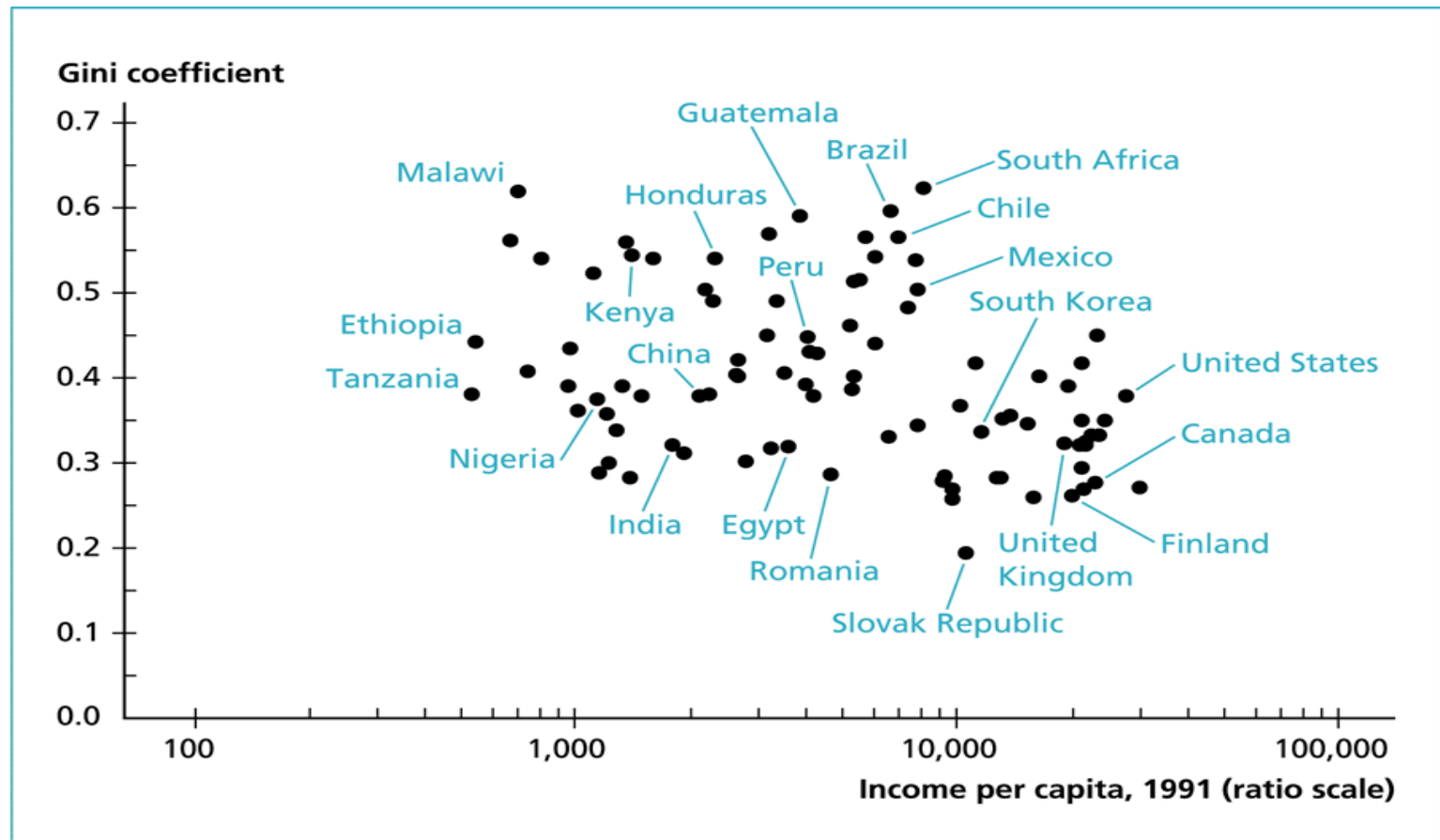

Kuznetsova křivka

KK v mezinárodním srovnání

Source: Deininger and Squire (1996), Heston et al. (2002).

Příčiny rozdílů v nerovnosti: Evropa x USA

- Míra progresivity zdanění
- Rozdílný vliv Odborů a kolektivního vyjednávání
- Odlišnosti v podporách v nezaměstnanosti a regulaci na trhu práce
- Etnicky homogenní x heterogenní populace
- Homogenní x heterogenní úroveň školství
- Odlišné rozložení mezd
- Většinový x poměrný volební systém
- Odlišná historie

Politická ekonomie přerozdělování

„People are more likely to support redistribution when they live around poor people of the same race and less likely to support redistribution when they live around poor people of a different race.“ (Luttmer 2001)

„Redistribution will be popular when the mean income is higher than the median income“. (Meltzer and Richard 1981)

„Americans do believe that they live in an open society, and Europeans believe that they live in a closed society. After all, only 29 percent of Americans surveyed believe that the poor are trapped in poverty while 60 percent of Europeans believe that the poor are trapped. 60 percent of Americans believe that the poor are lazy, while only 26 percent of Europeans share that belief.“ (Alesina and Glaeser 2004)

Nerovnost x HDP; etnická heterogenita

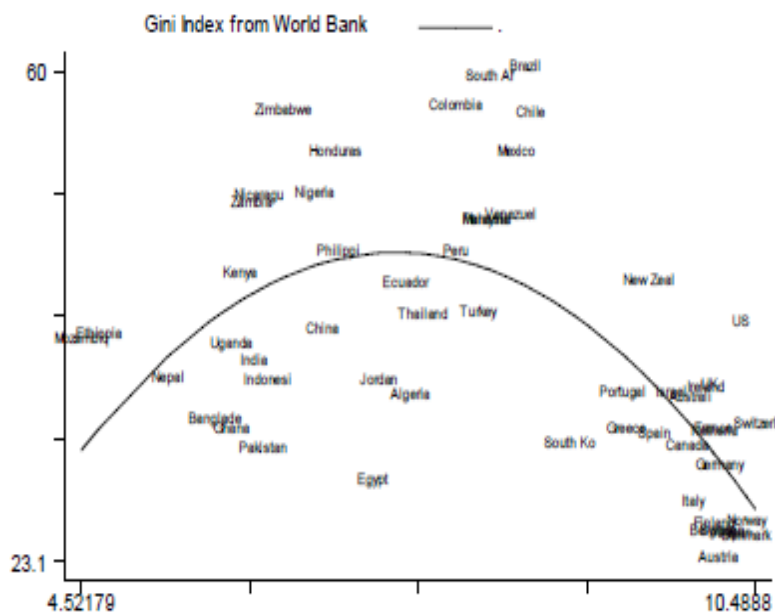

Figure 1: Inequality and Income

Figure 2: Fractionalization and Inequality

Nerovnost x přerozdělování; znárodnění

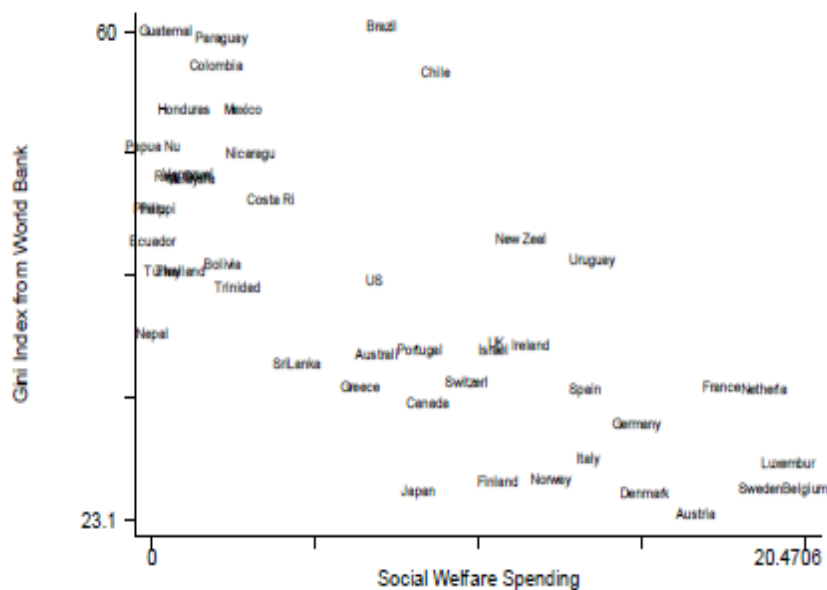

Figure 3: Inequality and Redistribution

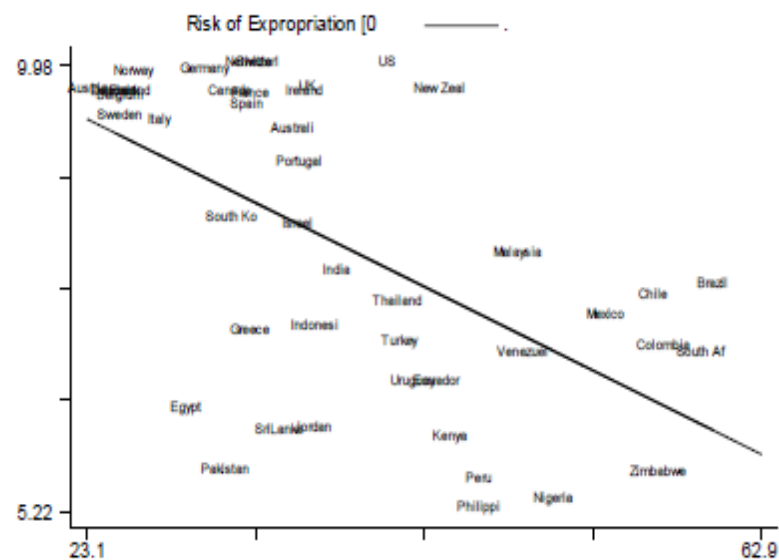
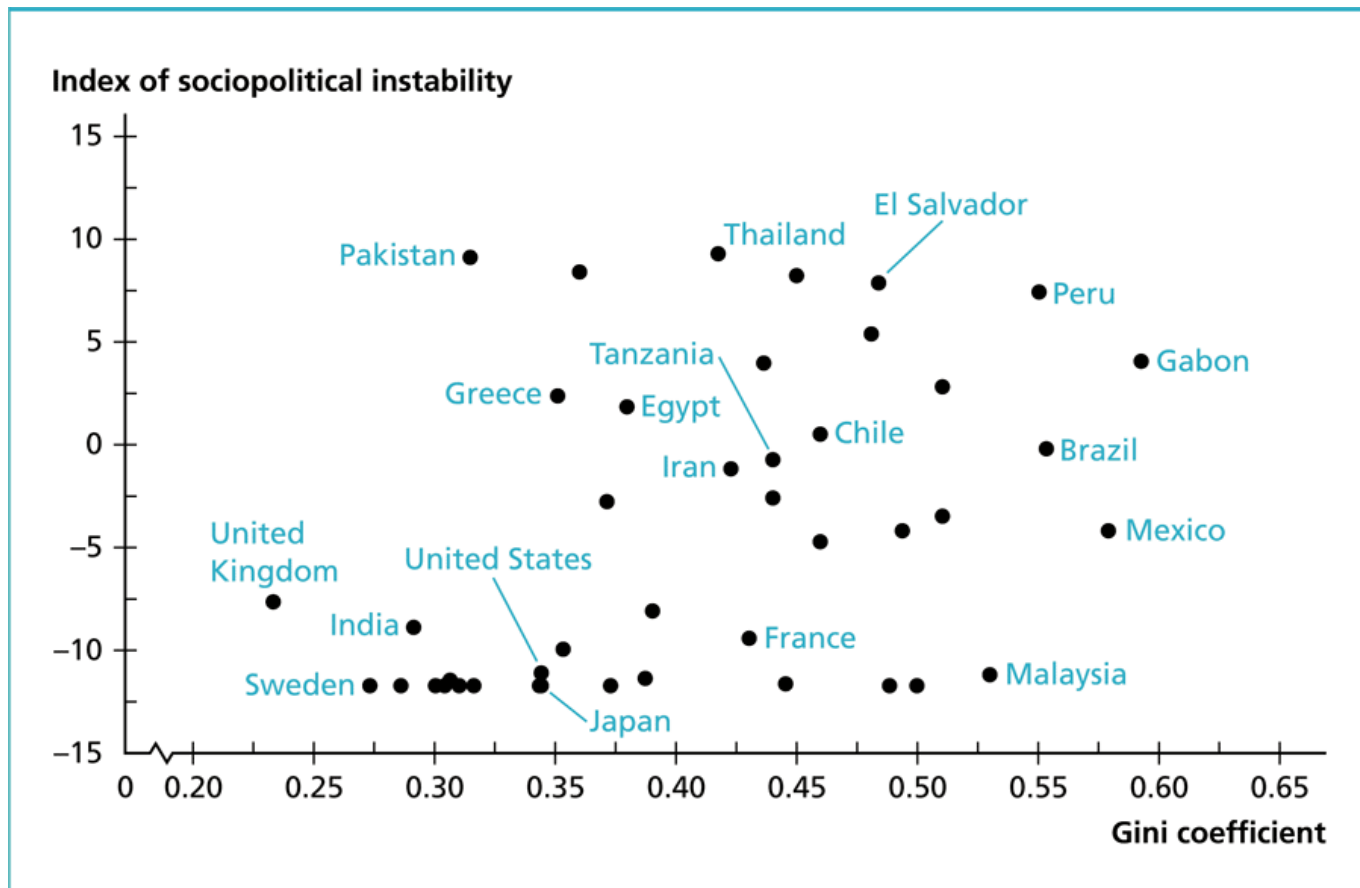

Figure 4: Inequality and Expropriation

Nerovnost x nestabilita

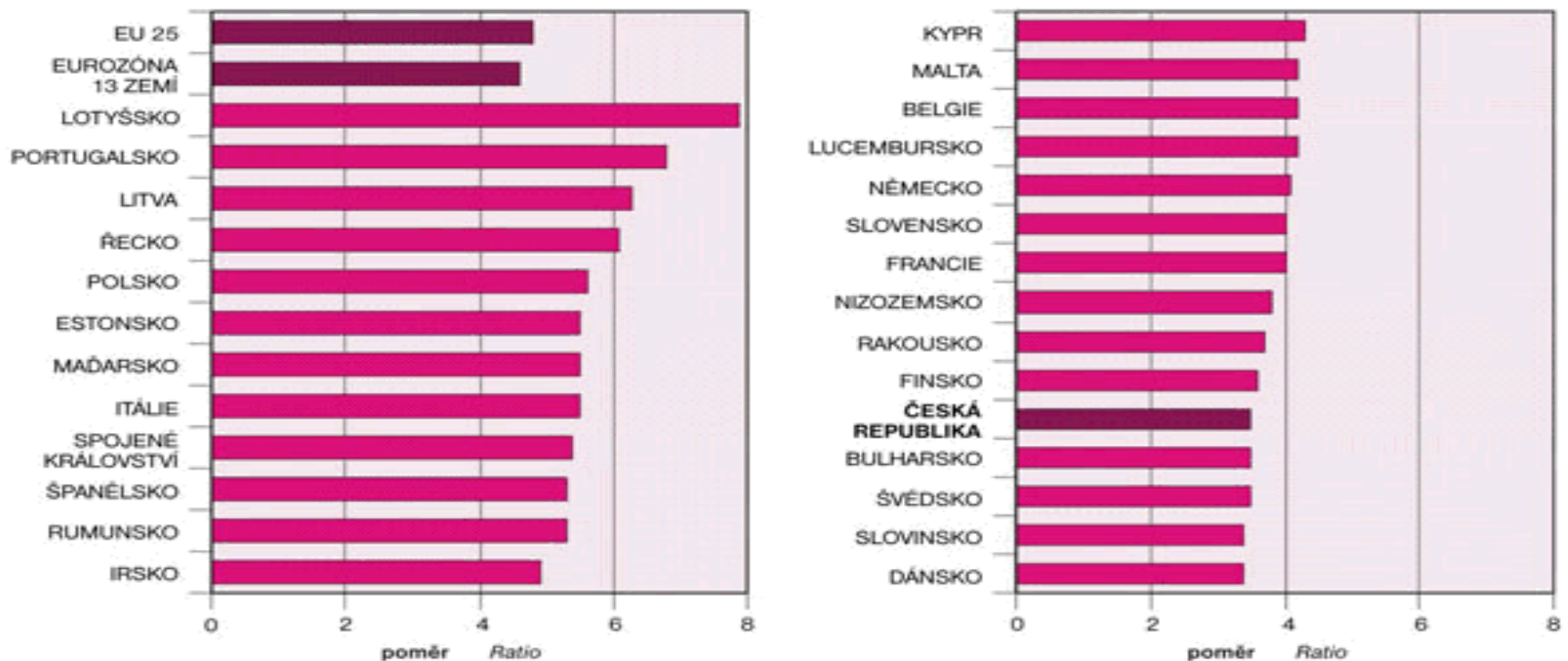

Sources: Alesina and Perotti (1996), Deininger and Squire (1996).

Zdroj: D. Weil 2006

Příjmová nerovnost: EU

NEROVNOST ROZDĚLENÍ PŘÍJMŮ OBYVATELSTVA (KVINTILOVÝ POMĚR PŘÍJMŮ)¹⁾ 2006
INEQUALITY OF INCOME DISTRIBUTION (INCOME QUINTILE SHARE RATIO)¹⁾: 2006

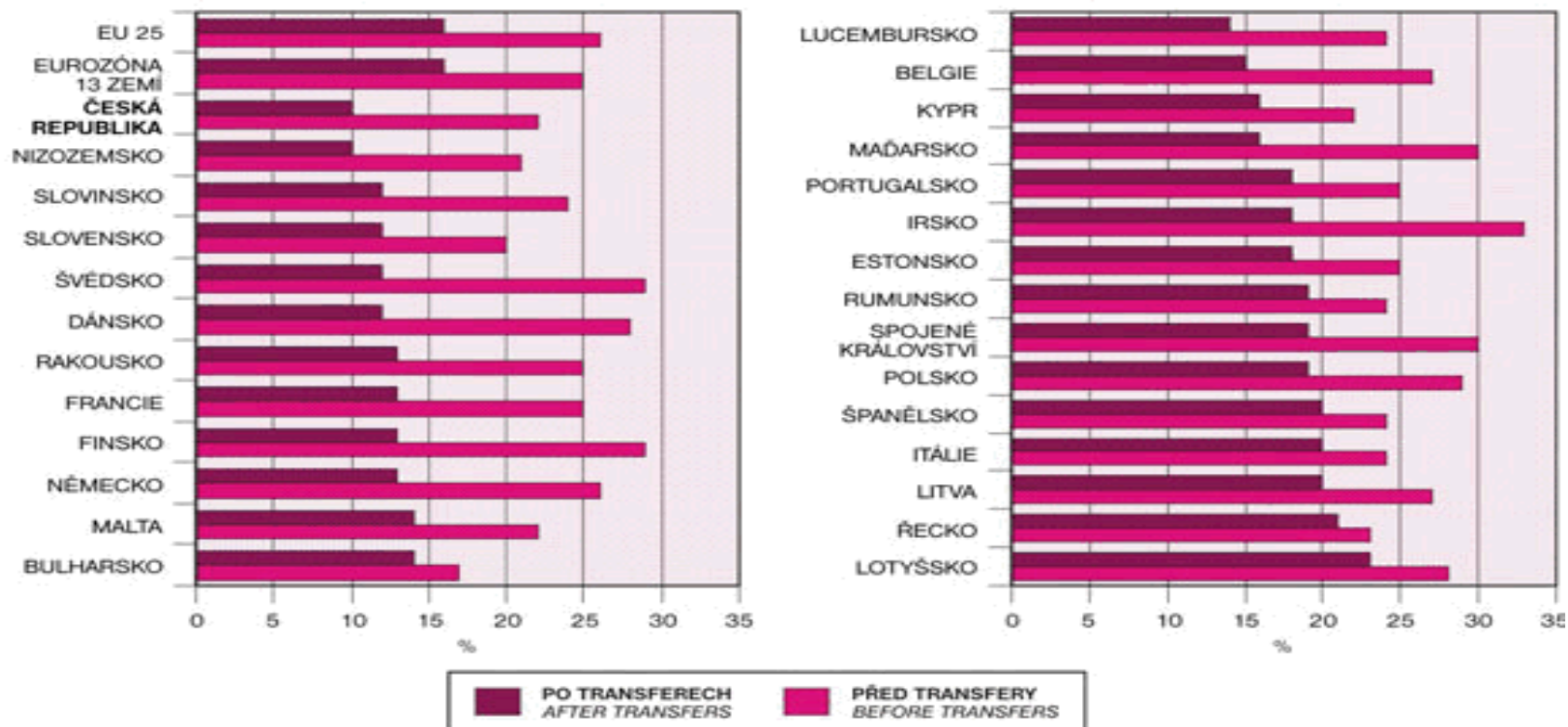

¹⁾ POMĚR CELKOVÝCH EKVIVALIZOVANÝCH DISPONIBILNÍCH PŘÍJMŮ 20 % POPULACE S NEJVYŠŠÍMI PŘÍJMY (HORNÍ KVINTIL) A 20 % S NEJNIŽŠÍMI PŘÍJMY (DOLNÍ KVINTIL)

¹⁾ RATIO OF TOTAL EQUIVALISED DISPOSABLE INCOME RECEIVED BY 20% OF THE POPULATION WITH THE HIGHEST INCOME (THE TOP INCOME QUINTILE) TO THAT RECEIVED BY 20% WITH THE LOWEST INCOME (THE BOTTOM INCOME QUINTILE)

Riziko chudoby: EU

MÍRA RIZIKA CHUDOBY PO SOCIÁLNÍCH TRANSFERECH A PŘED SOCIÁLNÍMI TRANSFERY 2006
AT-RISK-OF POVERTY RATE AFTER AND BEFORE SOCIAL TRANSFERS: 2006

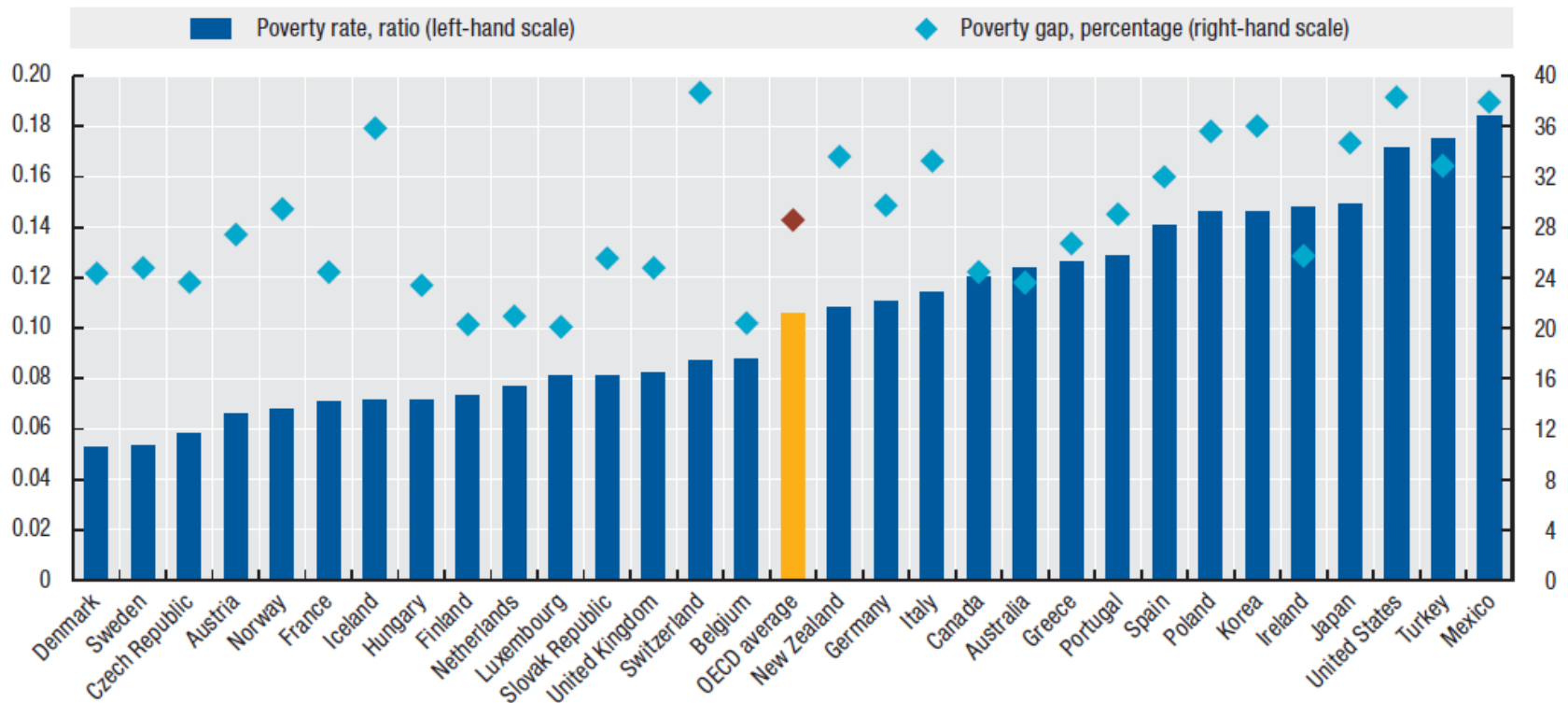

Míra chudoby: OECD

Poverty rates and poverty gaps

Mid-2000s

3.4. Hospodářsko-politické implikace

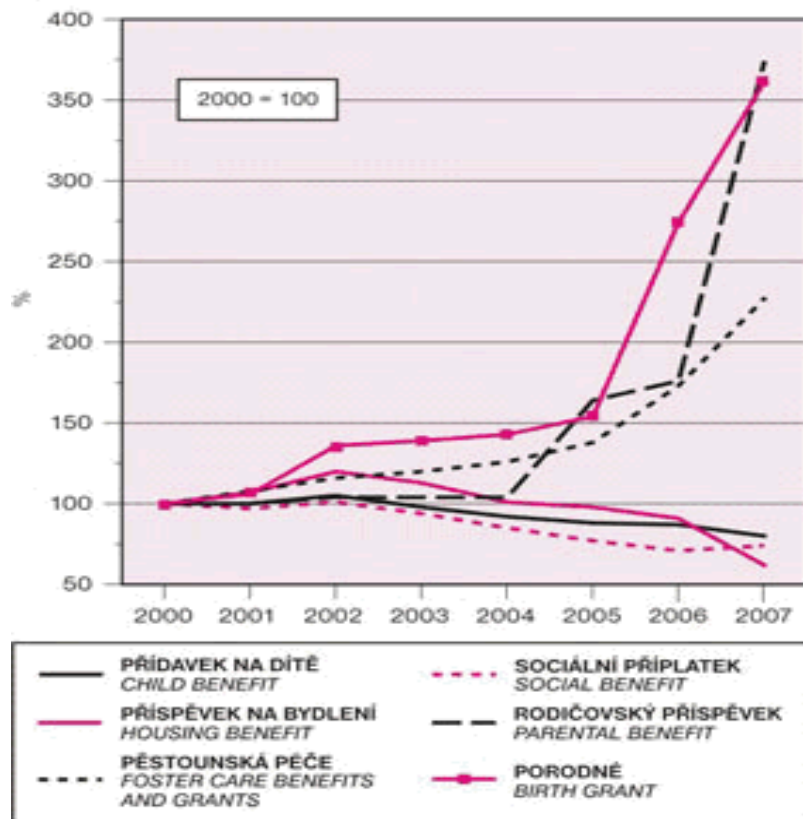

Sociální politika

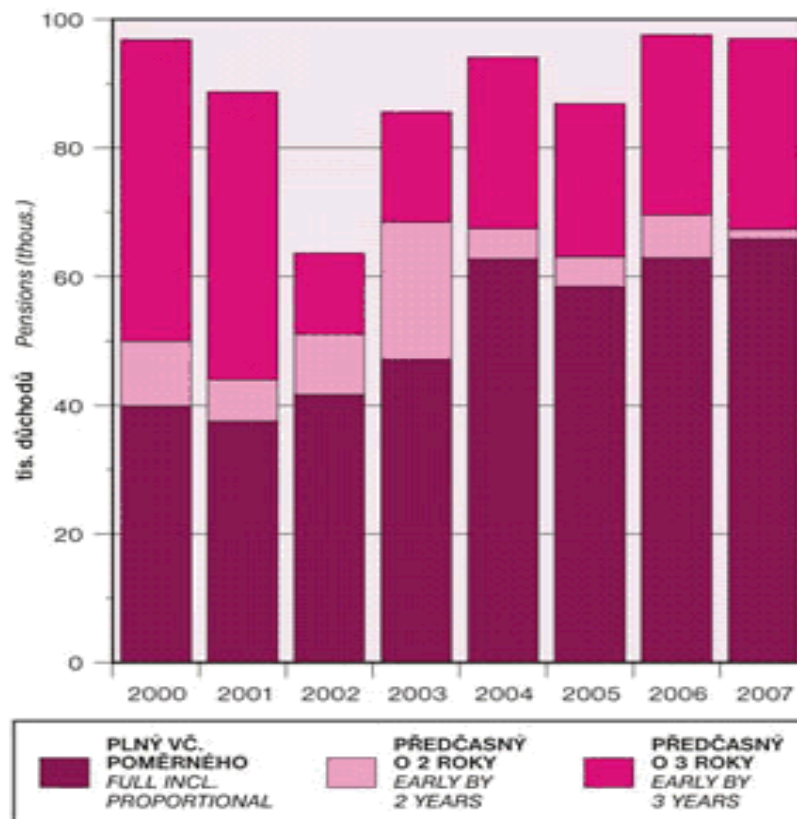
24. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

24. SOCIAL SECURITY

VYPLACENÉ DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY
STATE SOCIAL SUPPORT BENEFITS PAID

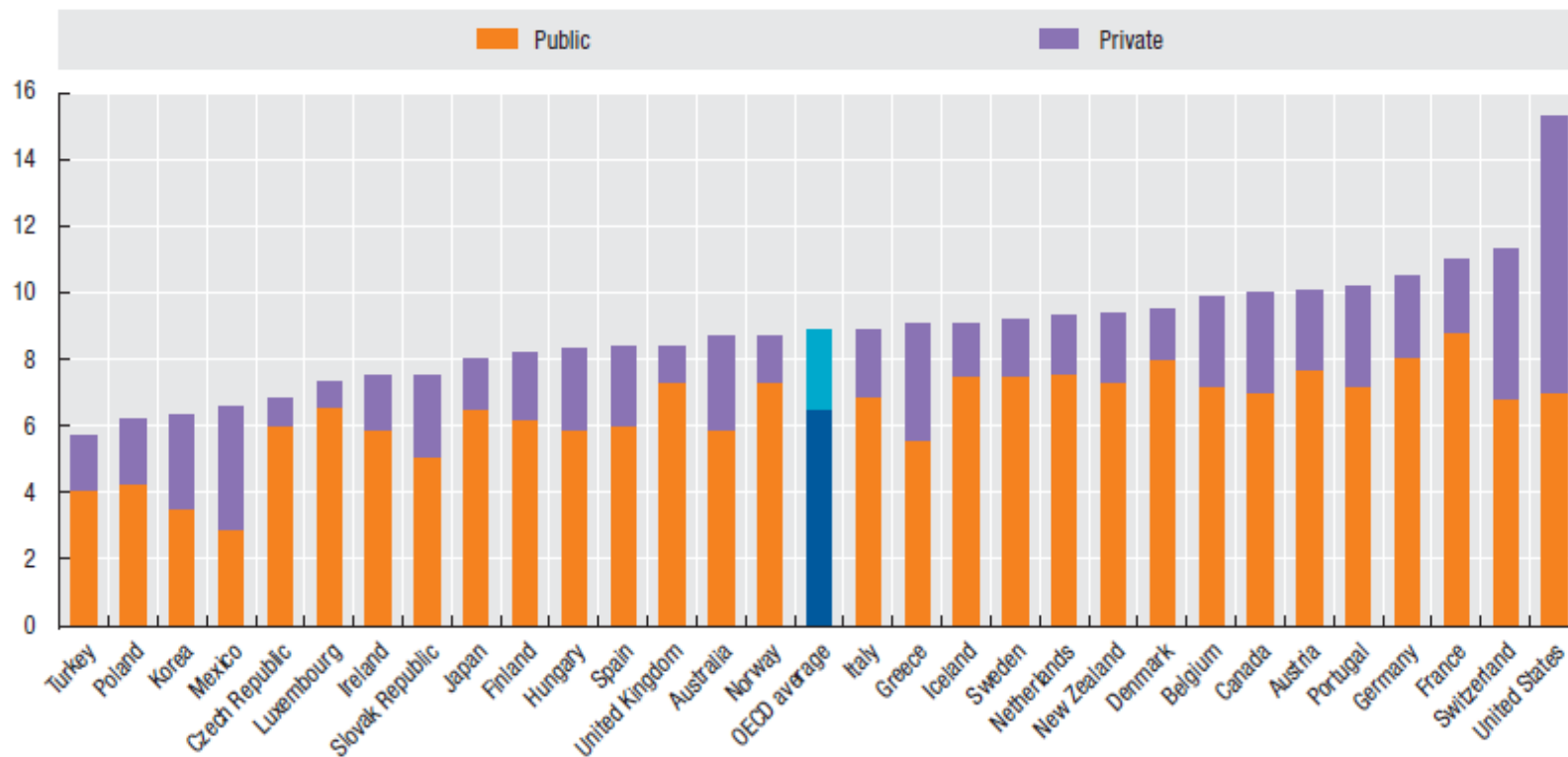
NOVĚ PŘIZNANÉ STAROBNÍ DŮCHODY
NEW OLD-AGE PENSIONS GRANTED

Zdravotnictví

Expenditure on health

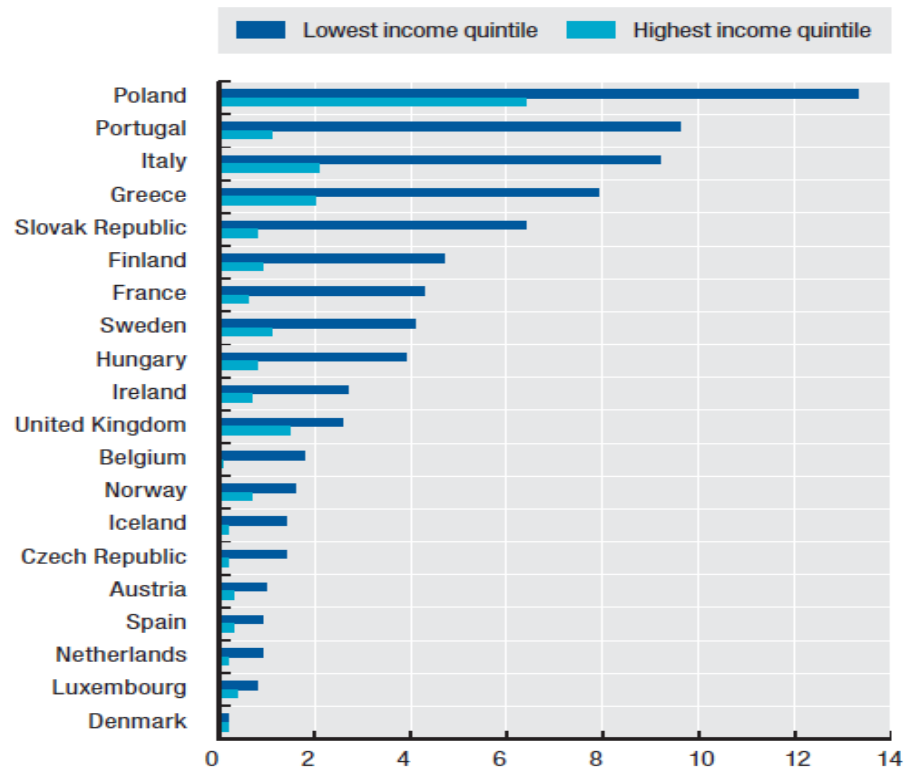
As a percentage of GDP, 2006 or latest available year

Zdravotnictví II

Persons reporting an unmet need for a medical examination because of problems of access

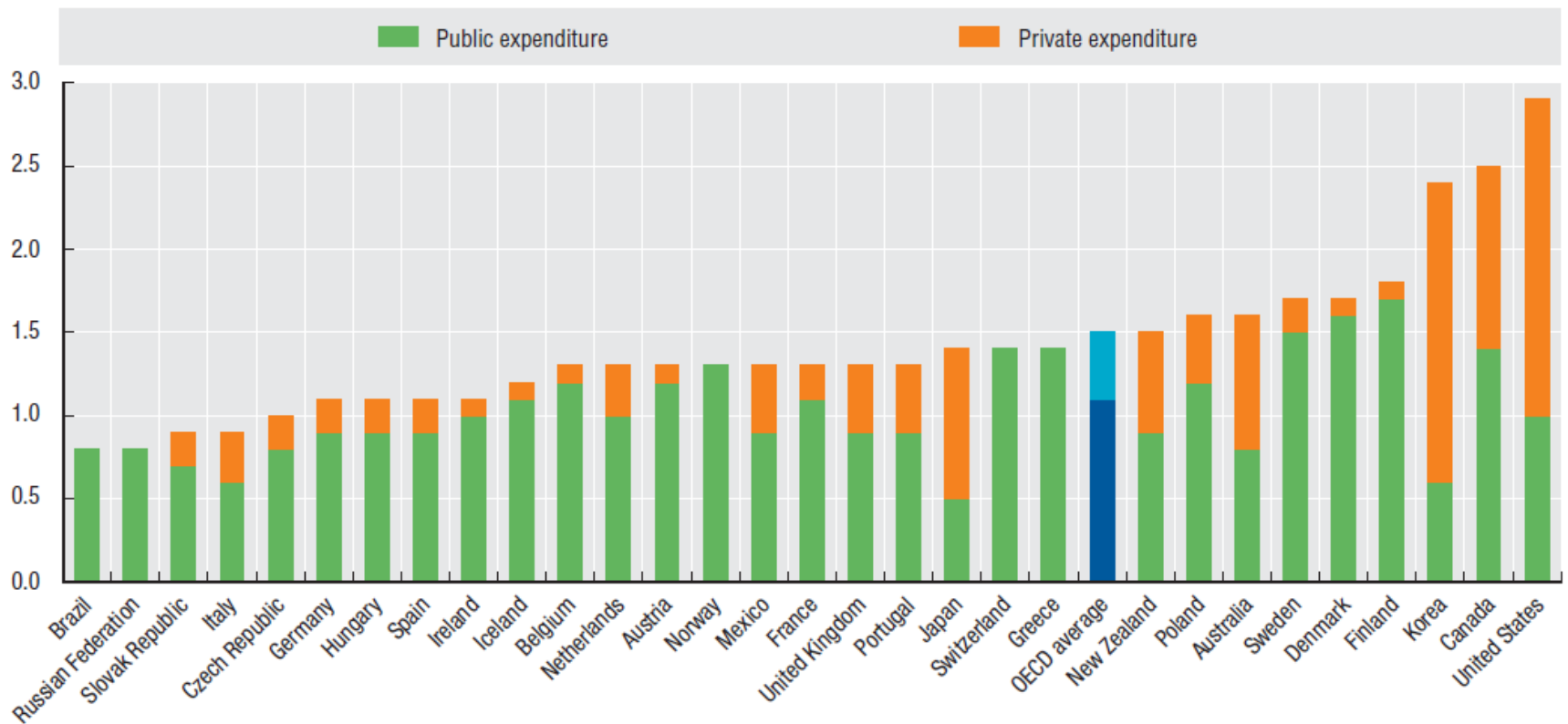
As a percentage of adults, 2006

VŠ školství

Expenditure on educational institutions in tertiary education

As a percentage of GDP, 2005

Zdroj: OECD Factbook 2009

VŠ školství (2)

Figure 2.3: Youth education attainment level, 2006

(% of the population aged 20 to 24 having completed at least upper secondary education)

